Lausunto
20.10.2025
524/03.01.01/2025

Vesa Peltola

Eduskunta
Talousvaliokunta

HE 85/2025 vp / Asiantuntijapyyntö 8.10.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiatehokkuuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 85/2025)

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi energiatehokkuuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Yleistä

Yleisenä huomiona Kuntaliitto toteaa energiatehokkuusdirektiivin (EED; 2023/1791) hyväksytyn version tarjoavan EU:n komission esittämään verrattuna huomattavasti paremmat lähtökohdat direktiivin kustannustehokkaalle ja vaikuttavalle kansalliselle toimeenpanolle, mistä ansio kuuluu myös Suomen hyvälle edunvalvontatyölle direktiivin valmisteluvaiheissa.

Lisäksi päätös energiatehokkuussopimustoiminnan hyödyntämisestä toimeenpanossa on kannatettavaa Suomen koko energia- ja ilmastotyön näkökulmasta. Eri toimialojen vapaaehtoisuuteen pohjautuvat energiatehokkuussopimukset ovat vuosien varrella osoittautuneet kustannustehokkaaksi ja vaikuttavaksi tavaksi kohentaa energiatehokkuutta ja samalla täyttää energiatehokkuutta koskevat EU-velvoitteet.

Julkista sektoria koskevat velvoitteet (1 c luku)

3 c § Julkisten elinten energian loppukulutuksen raportointivelvoite

Kuntaliitto pitää myönteisenä asiana EED:n 5 artiklan velvoitteen täyttämismahdollisuutta Julkisen alan energiatehokkuussopimuksella (3 mom) sekä sitä, että säädöksessä on hyödynnetty direktiivin mahdollistamaa velvoitteen voimaantulon porrastusta kunnan koon mukaan.

Kaikkien julkisten elinten, kuten kuntien, on toimitettava 3 c §:n 1 momentissa tarkoitetut vuoden 2021 energiankulutustiedot viimeistään 31.10.2026. Vaikka raportointivelvoite tulee voimaan porrastetusti kuntakoon mukaan, säästövelvoitteen (1,9 %/vuosi laskettuna vuoden 2021

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

energiankulutuksesta) laskemiseen tarvittava pohjaluku on järkevää tallentaa jo nyt, jottei viimeisiä tietoja tarvitse kaivella vasta vuosikymmenen lopulla. **Kuntaliitto muistuttaa, että energiakulutustietojen pohjalukujen onnistunut keruu edellyttää hyvin suunniteltua ja hallittua toteutusta.**

3 d § Energiatehokkuuden huomioon ottaminen alue- ja paikallisviranomaisten pitkän aikavälin suunnittelussa

Kuntaliitto pitää myönteisenä mahdollisuutta täyttää pykälän sisältämä velvoite hyödyntämällä Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen sisältyvää suunnitelmaa. Tämä toimeenpanolinjaus vähentää hallinnollista taakkaa.

3 e § Lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmat

Energiatehokkuusdirektiivi (artikla 25) velvoittaa jäsenmaita laatimaan paikallisia lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmia ainakin yli 45 000 asukkaan kunnissa. Suomessa kaukolämmön osuus jo pitkään ollut suuri kaupungeissa ja pienissäkin taajamissa, joten lakiluonnoksessa käytetty direktiivin perustason mukainen kuntakoon raja on toimiva ratkaisu. **Kuntaliitto toteaa, että velvoitteen täyttämismahdollisuus osittain energiatehokkuussopimuksella on myönteinen asia.**

3 f § Energiatehokkaiden rakennusten ostaminen ja vuokraaminen

Kuntasektorin palveluverkko on joutumassa suurten muutosten eteen sote-rakennusten ja koulurakennusten käyttötarpeen muuttuessa. Sote-rakennusten kerrosalasta ennustetaan jäävän tyhjilleen noin kolmasosa (2 milj. m^2). Myös koulurakennusten tarve vähenee, kun peruskoulun oppilasmäärä vähentyy vuosikymmenen loppuun mennessä noin 80 000 henkilöllä. Sote- ja koulurakennuksille on vaikea löytää uutta käyttötarkoitusta, joten merkittävä osa jouduttaneen purkamaan.

Kuntaliitto muistuttaa, että murroksen edetessä kunnille on ensiarvoisen tärkeää kyetä päättämään itsenäisesti kiinteistöomaisuutensa kehittämisestä. Pykälän 2 momentissa kuvattu rakennusten ostamista ja vuokraamista koskeva energiatehokkuusvaatimusten joustomahdollisuus on siten tervetullut muutos lakiluonnoksen pykälään verrattuna.

Julkiset hankinnat (5 a luku)

Kuntaliitto toteaa julkisia hankintoja koskevien HE:n pykälien tulleen laadituiksi direktiivin perustason vaatimusten mukaisesti. Pykälät sisältävät edelleen hankintayksikölle päänvaivaa tuottavia kohtia, mutta se johtuu ilmeisesti direktiivin (artikla 7) vaatimuksista.

Julkisen elimen määritelmän muuttuessa koskemaan myös kuntia kasvaa energiatehokkuusvelvoitteen alaisten hankintayksikköjen määrä huomattavasti, samoin velvoitteen toimeenpanosta hankintayksiköille koituva lisätyö. Vaikka lakiesitystä on kyetty selventämään lakiluonnoksen tekstiin verrattuna, direktiivin epäselvä artikla on hankaloittanut työtä. Hankintoja kunnissa usein oman toimen ohella tekevät viranhaltijat eivät luultavasti pysty vaivatta omaksumaan uusina asioina tulevia tuotteiden ja palveluiden energiatehokkuusvaatimuksia, jotka on lakiesityksessä kuvattu verrattain koukeroisesti, vaikkakin direktiivin asettamiin reunaehtoihin nähden hyvin.

Kun uudet energiatehokkuuden huomioon ottamisen velvoitteet tulevat koskemaan lähtökohtaisesti jokaista jatkossa tehtävää EU-hankintaa, **Kuntaliitto korostaa, että hankintayksikköjen riittävän osaamisen varmistamiseksi lain säännösten neuvontaan ja koulutukseen on saatava riittävät resurssit ja selkeä työnjako.**

Muita toimeenpanoon liittyviä huomioita

EU:n vuoden 2040 tavoitteet saattavat vaikuttaa myös energiatehokkuusdirektiivin velvoitteisiin, joita tiettävästi tarkistetaan vuosien 2027–2028 paikkeilla. Suurin nykyisen energiatehokkuusdirektiivin valuvika on velvoitteiden määrittäminen edelleen absoluuttisen energian säästön muodossa, mikä on suuressa ristiriidassa vetytalouden edistämisen kanssa.

Vuonna 2023 hyväksytty direktiivi on monilta osin tiukka eikä vuoden 2030 tavoitteiden saavuttaminen ei ole kaikille jäsenmaille vuorenvarmaa. Sen vuoksi komissio miettii myös uusia keinoja, joista esillä on ollut muun muassa eräänlainen EU:n laajuinen energiansäästökauppa (*EU-wide market for an energy savings certification scheme*). Yleisenä EU-säädösriskinä voi todeta sen, että monilla komissiossa tai parlamentissa syntyneillä ja sittemmin EU-päätöksenteossa hylätyillä ehdotuksilla on valitettavasti ollut taipumusta ilmestyä uudelleen seuraaviin päivitysesityksiin.

Nykyinen energiatehokkuusdirektiivi sisältää myös kunta-alalle hankalia kohtia, joita olisi suotavaa pystyä muuttamaan direktiivin seuraavassa päivityksessä. Esimerkiksi energiatehokkuusdirektiivin artiklan 5 julkisen sektorin energian loppukäytön säästötavoitteen laskentaperiaate pitäisi saada kohtuullistetuksi, jottei viimeistään 2030-luvulla jouduta mahdottomien

säästövelvoitteiden kohteeksi. Artiklassa 6 (ns. pakkosaneerausartikla) on jatkossa välttämätöntä säilyttää vaihtoehtoiset tavat, jotta energiatehokkuussopimustoimintaa ei vaaranneta. Lisäksi julkisten hankintojen epäselvä direktiivin kohta (artikla 7) kaipaa yksinkertaistamista.

Kuntaliitto muistuttaa, että Suomen proaktiivinen EU-vaikuttaminen on edelleen välttämätöntä epäreilujen ja epärealististen energiatehokkuusvelvoitteiden torjumiseksi.

Energiatehokkuusdirektiivin kansallinen toimeenpano sisältää kunnille jonkin verran uusia tehtäviä. Kuntaliitto korostaa, että siltä osin kuin toimeenpanosta aiheutuvat lisävelvoitteet eivät ole kustannustehokkaita, toimeenpano edellyttää rahoitusperiaatteen noudattamista.

SUOMEN KUNTALIITTO

Vesa Peltola
Erityisasiantuntija

Jakelu Talousvaliokunta

Tiedoksi Kuntaliiton kirjaamo

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi